

**UJEDINJENE
NACIJE**

Međunarodni sud za krivično
gonjenje osoba odgovornih za
teška kršenja međunarodnog
humanitarnog prava počinjena
na teritoriji bivše Jugoslavije
od 1991. godine

Predmet br.: IT-95-5/18-T

Datum: 30. septembar 2014.

Original: engleski

PRED PRETRESNIM VIJEĆEM

U sastavu: sudija O-Gon Kwon, predsjedavajući
sudija Howard Morrison
sudija Melville Baird
sudija Flavia Lattanzi, rezervni sudija

Sekretar: g. John Hocking

Odluka od: 30. septembra 2014.

TUŽILAC

protiv

RADOVANA KARADŽIĆA

JAVNO

**ODLUKA PO ZAHTJEVU OPTUŽENOG ZA PRAVNIM SREDSTVOM
U VEZI S NEDOSTACIMA OPTUŽNICE**

Tužilaštvo

g. Alan Tieger
gđa Hildegard Uertz-Retzlaff

Optuženi

g. Radovan Karadžić

Branilac u pripravnosti

g. Richard Harvey

OVO PRETRESNO VIJEĆE Međunarodnog suda za krivično gonjenje osoba odgovornih za teška kršenja međunarodnog humanitarnog prava počinjena na teritoriji bivše Jugoslavije od 1991. godine (dalje u tekstu: Međunarodni sud) rješava po "Zahtjevu za pravim sredstvom u svrhu otklanjanja nedostataka Optužnice" koji je optuženi podnio 28. avgusta 2014. (dalje u tekstu: Zahtjev) i ovim donosi svoju odluku.

I. Istorijat postupka i argumenti strana

1. U martu 2009., u pretpretresnoj fazi ovog postupka, optuženi je podnio dva podneska s prigovorima na Treću izmijenjenu optužnicu (dalje u tekstu: Optužnica)¹ i šest podnesaka s prigovorima na nadležnost Međunarodnog suda da mu sudi.² Što se tiče tih šest podnesaka u vezi s nenadležnošću, Vijeće je u svojoj "Odluci po šest preliminarnih podnesaka kojima se osporava nadležnost", koju je donijelo 28. aprila 2009. (dalje u tekstu: Odluka), riješilo da se u njima zapravo radi o navodima o nedostacima Optužnice i nastavilo ih rješavati na tom osnovu.³

2. Jedan od tadašnjih prigovora optuženog u vezi s tačkom 3 Optužnice (progon) sastojao se, *inter alia*, u tvrdnji optuženog da paragraf 60(k) Optužnice nije dovoljno konkretan, što mu onemogućava da pripremi odbranu.⁴ Vijeće je tu tvrdnju odbacilo ocijenivši da je, s obzirom na široke razmjere i dugotrajnost inkriminisane kampanje progona, na visoki položaj optuženog, kao i na činjenicu da se optuženi ne tereti kao fizički izvršilac, te imajući u vidu sve okolnosti ovog predmeta, tužilaštvo u dovoljnoj mjeri obavijestilo optuženog o optužbama na koje mora da odgovori. Takođe, Vijeće je bilo mišljenja da djela nabrojana u paragrafu 60(k), zajedno s naznakom drugdje u Optužnici da je do progona došlo u navedenim opštinama i tokom perioda na koji se

¹ V. Preliminarni podnesak u kom se navodi nedostatak u formi Optužnice – više udruženih zločinačkih poduhvata, 19. mart 2009.; Preliminarni podnesak u kom se navodi nedostatak u formi Optužnice – pripadnici udruženog zločinačkog poduhvata i nepripadnici-učesnici, 20. mart 2009.

² V. Preliminarni podnesak za odbacivanje paragrafa 60(k) zbog nenadležnosti, 10. mart 2009. (dalje u tekstu: Zahtjev za odbacivanje paragrafa 60(k)); Preliminarni podnesak za odbacivanje udruženog zločinačkog poduhvata III – Predvidivost, 16. mart 2009.; Preliminarni podnesak za odbacivanje tačke 11 zbog nenadležnosti, 18. mart 2009.; Preliminarni podnesak o nenadležnosti s obzirom na odgovornost po osnovu nečinjenja, 25. mart 2009.; Preliminarni podnesak za odbacivanje UZP-a III – Krivična djela s posebnom namjerom, 30. mart 2009.; i Preliminarni podnesak o nenadležnosti: Odgovornost nadređenog, 30. mart 2009.

³ Odluka, par. 27–33.

⁴ V. Zahtjev za odbacivanje paragrafa 60(k), par. 6.

Optužnica odnosi, predstavljaju dovoljno obavještenje optuženom o optužbama protiv njega.⁵

3. U Zahtjevu optuženi tvrdi da je tokom pripremanja svog završnog pretresnog podneska "ustanovio da su dijelovi Treće izmijenjene optužnice neodređeni i manjkavi, zbog čega nije bio primjereno obaviješten o karakteru i razmjerima optužbi protiv sebe".⁶ Shodno tome, na osnovu pravila 73 Pravilnika o postupku i dokazima Međunarodnog suda (dalje u tekstu: Pravilnik), optuženi je zatražio da se izda nalog da Pretresno vijeće u okviru vijećanja ne uzme u obzir te navode ili, alternativno, nalog za izmjenu Optužnice, te da se optuženom dozvoli ponovo otvaranje dokaznog postupka kako bi iznio odbranu u vezi s novonavedenim optužbama.⁷ Optuženi takođe pojašnjava da su nedostaci Optužnice koje ovdje navodi postali vidljivi zahvaljujući nekim od dokaza koje je tužilaštvo izvelo na suđenju i da zbog toga nisu bili obuhvaćeni preliminarnim prigovorima na nedostatke u tekstu Optužnice, podnijetim 2009. godine.⁸

4. Što se tiče samih navoda o nedostacima, u vezi s tačkom 1 (genocid) optuženi tvrdi da Optužnica pati od nedostataka iz razloga što se u njoj ne navode pravno relevantne činjenice na kojima se temelji navod da je optuženi imao namjeru počinjenja genocida.⁹ Nadalje, u Optužnici se njegova *mens rea* navodi samo u vezi s udruženim zločinačkim poduhvatom iz tačke 1, pri čemu se *mens rea* ne navodi ni za jedan drugi oblik odgovornosti, niti se iznose bilo kakve pravno relevantne činjenice kojima se ta *mens rea* namjerava dokazati.¹⁰ U skladu s tim, optuženi tvrdi da tužilaštvo nije dalo obavještenje o pravno relevantnim činjenicama koje namjerava da dokazuje u svrhu potvrđivanja genocida, te da mu je time nanijeta šteta.¹¹ Što se tiče tačke 2 (genocid u Srebrenici), optuženi tvrdi da u Optužnici nisu navedene "mnoge pravno relevantne činjenice" u vezi s njegovim doprinosom i saznanjima o genocidu u Srebrenici koji mu se

⁵ Odluka, par. 44.

⁶ Zahtjev, par. 1.

⁷ Zahtjev, par. 1, 37.

⁸ Zahtjev, fusnota 2.

⁹ Zahtjev, par. 3.

¹⁰ Zahtjev, par. 3–4.

¹¹ Zahtjev, par. 5–7. Optuženi tvrdi da mu je šteta nanijeta time što je tužilaštvo u okviru postupka na osnovu pravila 98*bis* upotrijebilo iskaze svjedoka Herberta Okuna i Milana Lesića, te video-snimak jednog od govora optuženog, kako bi dokazalo da je on posjedovao genocidnu namjeru. Međutim, kako tvrdi optuženi, te dokaze tužilaštvo nije navelo nigdje u Optužnici. Zahtjev, par. 7–9.

stavlja na teret.¹² Optuženi tvrdi i to da tužilaštvo nije iznijelo nikakve pravno relevantne činjenice na osnovu kojih se on može sumnjiviti za podsticanje, planiranje, naređivanje, pomaganje i podržavanje u počinjenju, odnosno za počinjenje genocida.¹³

5. U vezi s tačkom 3 (progon), optuženi tvrdi da, iako je progon krivično djelo u koje se takoreći može "strpati sve", to ne znači da nije potrebno da se u Optužnici specificiraju sve pravno relevantne činjenice, jednako detaljno kao za druga krivična djela.¹⁴ Kako tvrdi optuženi, tačka 3 sadrži "paušalni spisak radnji progona, za koje se ne navodi ni jedna jedina pravno relevantna činjenica", pa tako ni datum, mjesto ili identitet žrtava ili počinitelja.¹⁵

6. Što se tiče tačke 4 (istrebljivanje), optuženi napominje da je ona "prilijepljena uz tačke 5 i 6, u kojima se tereti za ubistvo" i da se u vezi s njom upućuje na djela u osnovi opisana u prilogima A, B, C i E Optužnice.¹⁶ Na taj način, kako tvrdi optuženi, budući da ne postoji jasno određena brojka koja bi bila prag za istrebljivanje, Optužnica "ne daje nikakvo obavještenje" optuženom o tome na osnovu kojih se incidenta navedenih u tim prilogima tereti za istrebljivanje.¹⁷ Što se tiče tačaka 5 i 6 (u obje se tereti za ubistvo), optuženi tvrdi da prilozima A, B, E, F i G, u kojima se navodi 124 incidenta lišavanja života, ne sadrže nikakvo obavještenje o identitetu izvršilaca. Umjesto toga, ti izvršioци se opisuju samo "kategorijalnim oznakama", na primjer kao "pripadnici srpskih snaga i politički i državni organi bosanskih Srba", što obuhvata desetine hiljada pojedinaca i zbog čega se njemu ne daje adekvatno obavještenje.¹⁸

7. U vezi s tačkom 7 (deportacija), optuženi napominje da je ona "prilijepljena" uz tačku 8 (prisilno premještanje), što rezultira time da se u Optužnici ne navodi nijedan konkretan incident raseljavanja žrtava preko državne granice.¹⁹ Što se tiče tačke 8, optuženi tvrdi da se u prilogima Optužnice ne navode konkretne lokacije sa kojih ili na

¹² Zahtjev, par. 10.

¹³ Zahtjev, par. 11–17. Što se tiče počinjenja, optuženi tvrdi da se u Optužnici ne navode načini na koje je on značajno doprinio udruženom zločinačkom poduhvatu za koje se tereti u vezi s tačkom 2. Zahtjev, par. 17.

¹⁴ Zahtjev, par. 18–19.

¹⁵ Zahtjev, par. 19–21.

¹⁶ Zahtjev, par. 22.

¹⁷ Zahtjev, par. 23.

¹⁸ Zahtjev, par. 24–25.

¹⁹ Zahtjev, par. 26.

koje se prisilno premještanje vršilo, zbog čega on nije dobio adekvatno obavještenje o konkretnim incidentima prisilnog premještanja.²⁰ Povrh toga, optuženi tvrdi da Optužnica ne tereti za prisilno premještanje kolone muškaraca koji su u julu 1995. izašli iz Srebrenice, što znači da se u njoj ne daje osnov za osuđujuću presudu.²¹

8. Što se tiče tačke 9 (širenje terora) i 10 (protivpravni napadi na civile), optuženi tvrdi da one sadrže navode o napadima na civile u Sarajevu za koje se kaže da su bili neselektivni i nesrazmjerni, te da se konkretni incidenti u vezi s tim napadima navode u prilogima F i G kao "ilustrativni primjeri". Optuženi tvrdi da mu se osuđujuća presuda ne može izreći "na osnovu uopštenog pojma neselektivnih i nesrazmjernih napada", kao i to da se osuđujuća presuda ne može zasnovati na incidentima koji nisu navedeni u Optužnici.²²

9. Najzad, što se tiče tačke 11 (uzimanje talaca), optuženi tvrdi da se u Optužnici upućivanje prijetnji taocima ne navodi, iako su to pravno relevantne činjenice koje moraju biti navedene.²³

10. Dana 11. septembra 2014., tužilaštvo je podnijelo "Odgovor tužilaštva na Zahtjev za pravni sredstvom u vezi s nedostacima Optužnice" (dalje u tekstu: Odgovor), u kojem se tvrdi da ovaj zakašnjeli prigovor na Optužnicu treba da se odbaci.²⁴ Tužilaštvo tvrdi da je optuženi zakasnio čekajući da u ovako poodmakloj fazi postupka podnese Zahtjev, iako su mu navedeni nedostaci trebali biti vidljivi u samom tekstu Optužnice. U skladu s tim, sada on mora iznijeti teret dokazivanja da mu je navodnim nedostacima nanijeta šteta.²⁵ Međutim, prema tvrdnjama tužilaštva, nanošenje štete optuženi pominje samo u vezi s navedenim nedostacima u tački 1, što je već je i samo za sebe razlog da se Zahtjev sumarno odbaci.²⁶

²⁰ Zahtjev, par. 27–28.

²¹ Zahtjev, par. 29.

²² Zahtjev, par. 30–32.

²³ Zahtjev, par. 33–36.

²⁴ Odgovor, par. 1.

²⁵ Odgovor, par. 2.

²⁶ Odgovor, par. 3–4.

11. Što se tiče konkretnih argumenata u vezi s tačkom 1, tužilaštvo napominje da se u Optužnici *mens rea* dakako navodi i za druge oblike odgovornosti iz tačke 1²⁷ i da optuženom ni u kom slučaju nije nanijeta šteta jer su dokazi na koje se poziva kako bi pokazao tu navodnu štetu bili predočeni davno prije početka njegovog dokaznog postupka.²⁸ Tužilaštvo takođe tvrdi da nije tačna tvrdnja optuženog da se u Optužnici ne navodi ponašanje relevantno za odgovornost nadređenoga u vezi s tačkom 2, kao i da se u njoj ne pominje njegov doprinos udruženom zločinačkom poduhvatu relevantan za tu tačku.²⁹ Istu netačnu tvrdnju optuženi iznosi u vezi s tačkom 8 i prisilnim premještanjem kolone muškaraca koji su izašli iz Srebrenice.³⁰

12. Što se tiče tačke 3, tužilaštvo tvrdi da optuženi samo ponavlja iste argumente koje je iznio u pretpretresnom postupku, ne tražeći ponovno razmatranje Odluke pomenute u paragrafu 2 gore u tekstu.³¹ Pored toga, kako tvrdi tužilaštvo, iako se rješenje donijeto Odlukom odnosilo na tačku 3, ono je jednako primjenjivo na tačke 1, 2, 5, 6, 8 i 11 jer se njime priznaje da je ovdje posrijedi Optužnica širokog raspona koja se bavi optuženikom koji nije fizički izvršilac, te je zbog toga dovoljan manji stepen konkretnosti.³² Shodno tome, tvrdi tužilaštvo, u argumentaciji optuženog u vezi s tačkama 1, 2, 3, 5, 6, 8 i 11, pravno relevantne činjenice – koje tužilaštvo jeste navelo u Optužnici – brkaju se s dokazima tih pravno relevantnih činjenica koje je izvelo tužilaštvo.³³

13. Što se tiče tačke 4, tužilaštvo tvrdi, u pogledu navodne neodređenosti Optužnice, da optuženi nije pokazao da mu je bilo čime nanijeta šteta jer je njegova odbrana – poricanje odgovornosti za sve incidente lišavanja života – jednako primjenjiva i na ubistvo i na istrebljivanje.³⁴ Što se tiče tačke 7, tužilaštvo napominje da je jedini element po kojem se ona razlikuje od tačke 8 to da li je žrtva prešla državnu granicu ili nije, a optuženi je odbranu u vezi sa deportacijom gradio na slučajevima gdje su dokazi

²⁷ Odgovor, par. 3, gdje se upućuje na par. 14 i 31 Optužnice.

²⁸ Odgovor, par. 3. Tužilaštvo tvrdi da je optuženi izveo detaljnu odbranu za tačku 1, kao i za sve ostale optužbe, ilustracija čega je njegov završni pretresni podnesak, što dokazuje da je bio više nego dovoljno obaviješten o svim optužbama. Odgovor, par. 4, fusnota 6.

²⁹ Odgovor, fusnota 4, gdje se upućuje na par. 14, 24 i 32–34 Optužnice.

³⁰ Odgovor, fusnota 4, gdje se upućuje na par. 68 Optužnice.

³¹ Odgovor, par. 5, 7.

³² Odgovor, par. 6, 8.

³³ Odgovor, par. 9.

³⁴ Odgovor, par. 10.

pokazivali da žrtve jesu prešle granicu, dok je odbranu u vezi s prisilnim premještanjem gradio na slučajevima gdje su dokazi pokazivali da nisu. Dakle, optuženi nije pokazao da mu je nanijeta bilo kakva šteta.³⁵ Najzad, što se tiče tačaka 9 i 10, tužilaštvo tvrdi da je optuženi pogriješio poistovjećujući incidente koji "nisu navedeni u priložima" s incidentima "koji nisu inkriminirani", te da se Optužnicom daje obavještenje o tome da se on tereti za širenje terora i protivpravne napade u Sarajevu u vremenu od aprila 1992. do novembra 1995. godine.³⁶

II. Mjerodavno pravo

14. Član 18(4) Statuta Međunarodnog suda (dalje u tekstu: Statut) propisuje da tužilaštvo mora pripremiti optužnicu "koja sadrži sažet prikaz činjenica i krivično djelo ili djela za koja se optuženi tereti prema Statutu". U skladu sa članom 21(4)(a) Statuta, optuženi mora da bude pravovremeno i detaljno obaviješten o prirodi i razlozima optužbi protiv sebe. Najzad, stav (C) pravila 47 Pravilnika predviđa da u optužnici moraju da budu navedeni ime i ostali podaci o osumnjičenom, sažeti prikaz činjenica iz predmeta, te krivično djelo za koje se osumnjičeni tereti. Žalbeno vijeće je u više navrata izrazilo stav da se obaveza tužilaštva iz člana 18(4) Statuta i pravila 47(C) Pravilnika da u optužnici moraju biti navedeni sažeti prikaz činjenica iz predmeta i krivična djela koja se stavljaju na teret, mora tumačiti povezano s pravima optuženog iznijetim u članovima 21(2) i 21(4)(a) i (b) Statuta.³⁷ Dakle, glavna svrha optužnice jeste da se optuženom na sažet način dā obavještenje o prirodi krivičnih djela za koja se tereti i da mu se prezentira činjenični osnov tih optužbi.³⁸

³⁵ Odgovor, par. 11–12.

³⁶ Odgovor, par. 13.

³⁷ V. npr. *Tužilac protiv Naletilića i drugih*, predmet br. IT-98-34-A, Presuda, 3. maj 2006. (dalje u tekstu: Drugostepena presuda u predmetu *Naletilić*), par. 23; *Tužilac protiv Kvočke i drugih*, predmet br. IT-98-30/1-A, Presuda, 28. februar 2005., (dalje u tekstu: Drugostepena presuda u predmetu *Kvočka*), par. 27; *Tužilac protiv Blaškića*, predmet br. IT-95-14-A, Presuda, 29. juli 2004 (dalje u tekstu: Drugostepena presuda u predmetu *Blaškić*), par. 209; *Tužilac protiv Kupreškića i drugih*, predmet br. IT-95-16-A, Presuda, 23. oktobar 2001. (dalje u tekstu: Drugostepena presuda u predmetu *Kupreškić*), par. 88.

³⁸ *Tužilac protiv Blaškića*, predmet br. IT-95-14, Odluka o preliminarnom prijedlogu obrane za odbacivanje optužnice zbog formalnih nedostataka (nepreciznost/neodgovarajuće informacije o djelima za koja se optuženi tereti), 4. april 1997., par. 10; *Tužilac protiv Krnojelca*, predmet br. IT-97-25-PT, Odluka po preliminarnom podnesku zbog prigovora na formu Izmijenjene optužnice, 11. februar 2000., par. 17; *Tužilac protiv Brđanina*, predmet br. IT-99-36-PT, Odluka po prigovoru Momira Talića na formu Izmijenjene optužnice, 20. februar 2001., par. 18.

15. Tužilaštvo je dužno da u optužnici navede pravno relevantne činjenice na kojima su optužbe zasnovane.³⁹ Da li je pojedina činjenica pravno relevantna zavisi od prirode teza tužilaštva. Presudni faktor za stepen konkretnosti u navođenju pravno relevantnih činjenica koji se od tužilaštva traži su karakter i razmjeri kažnjivog ponašanja za koje se tereti, uključujući blizinu optuženog predmetnim događajima.⁴⁰ Optuženom se ne može izreći osuđujuća presuda zasnovana na pravno relevantnim činjenicama koje nisu navedene u optužnici ili su navedene nedovoljno konkretno, osim u slučaju kada je tužilaštvo takav nedostatak optužnice ispravilo na način da je optuženom "na vrijeme dostavi[lo] jasne, konzistentne i detaljne informacije o činjeničnom osnovu optužbi protiv njega".⁴¹

16. U slučaju da odbrana smatra da je tužilaštvo uvelo dokaze pravno relevantnih činjenica o kojima ona nije dobila nikakvo obavještenje, odbrana može uložiti prigovor na prihvatanje tih dokaza zbog odsustva obavještenja.⁴² Ako pretresno vijeće zatim prihvati uloženi prigovor, ono mora izuzeti sporne dokaze koji se odnose na nenavedene pravno relevantne činjenice, zatražiti od tužilaštva da izmijeni optužnicu, odobriti prekid postupka kako bi se odbrani dalo odgovarajuće vrijeme da odgovori na dodatne inkriminacije, ili preduzeti druge mjere zaštite prava optuženog na pravično suđenje.⁴³

17. U pogledu pravodobnosti ulaganja prigovora na optužnicu, relevantni dijelovi pravila 72 i 73 Pravilnika predviđaju sljedeće:

Pravilo 72
Preliminarni podnesci

³⁹ *Tužilac protiv Hadžihasanovića*, predmet br. IT-01-47-PT, Odluka po prigovoru na formu Optužnice, 7. decembar 2001., par. 12; Drugostepena presuda u predmetu *Kupreškić*, par. 88.

⁴⁰ *Tužilac protiv Gotovine i drugih*, predmet br. IT-06-90-AR73.3, Odluka po zajedničkoj interlokutornoj žalbi obrane na Odluku Raspravnog vijeća po zajedničkom zahtjevu obrane da se odbaci daljnje pojašnjenje identiteta žrtava koje je dostavilo tužiteljstvo, 26. januar 2009., par. 17; Drugostepena presuda u predmetu *Naletilić*, par. 24; Drugostepena presuda u predmetu *Kvočka*, par. 28; Drugostepena presuda u predmetu *Blaškić*, par. 210, Drugostepena presuda u predmetu *Kupreškić*, par. 89; *Tužilac protiv Deronjića*, predmet br. IT-02-61-PT, Odluka o formi optužnice, 25. oktobar 2002., par. 5.

⁴¹ Drugostepena presuda u predmetu *Kupreškić*, par. 114; Drugostepena presuda u predmetu *Kvočka*, par. 33; Drugostepena presuda u predmetu *Naletilić*, par. 26; *Tužilac protiv Bagosora i drugih*, predmet br. ICTR-98-41-AR73, Odluka po Interlokutornoj žalbi Aloysa Ntabakuzea u vezi s pravnim pitanjima pokrenutim u Odluci Pretresnog vijeća I po Zahtjevu za izuzimanje dokaza od 29. juna 2006., 18. septembar 2006. (dalje u tekstu: Odluka u predmetu *Bagosora*), par. 17.

⁴² Odluka u predmetu *Bagosora*, par. 18.

⁴³ Odluka u predmetu *Bagosora*, par. 18. V. takođe Drugostepena presuda u predmetu *Naletilić*, par. 25; Drugostepena presuda u predmetu *Kvočka*, par. 31; Drugostepena presuda u predmetu *Kupreškić*, par. 92.

(A) Preliminarni podnesci, to jest podnesci kojima se

(ii) tvrdi da optužnica sadrži nedostatke u formi;

[...]

podnose se u pismenom obliku i to najkasnije trideset dana nakon što je tužilac odbrani objelodanio sav materijal i izjave navedene u pravilu 66(A)(i) i moraju biti riješeni najkasnije šezdeset dana nakon podnošenja, a prije početka uvodnih izlaganja predviđenih pravilom 84.

[...]

Pravilo 73 Ostali podnesci

(A) Nakon što se predmet dodijeli pretresnom vijeću, svaka od strana može u bilo kom trenutku podneskom koji nije preliminarni podnesak tražiti od vijeća donošenje odgovarajuće odluke ili mjere. Ti podnesci mogu biti pismeni ili usmeni, prema nahođenju pretresnog vijeća.

18. Žalbeno vijeće je izrazilo stav da prigovori odbrane na optužnicu zasnovani na odsustvu obavještenja moraju biti podnijeti na vrijeme, tj. ili u pretpretresnoj fazi postupka (putem podneska kojim se ulaže prigovor na optužnicu) ili u trenutku kad se uvode dokazi o novoj pravno relevantnoj činjenici.⁴⁴ U slučaju da je prigovor zasnovan na odsustvu obavještenja uložen u fazi pretresnog postupka, ali nakon što su uvedeni dokazi o novoj pravno relevantnoj činjenici, trebalo bi da Vijeće utvrdi da li je nepravodoban prigovor takve vrste da se teret dokazivanja navoda da je materijalno narušena mogućnost optuženog da se brani prebacuje na odbranu.⁴⁵ Pretresno vijeće pritom mora uzeti u obzir faktore kao što su to da li je odbrana predočila razumno objašnjenje za svoj propust da prigovor uloži u trenutku uvođenja dotičnih dokaza, te da li je odbrana pokazala da je prigovor uložen prvom prilikom poslije toga koja se ukazala.⁴⁶

III. Diskusija

19. Kao što je već rečeno, Žalbeno vijeće je izrazilo stav da, ako prigovori u vezi s nedostacima optužnice i odsustva obavještenja nisu uloženi na vrijeme, teret dokazivanja prebacuje se na optuženog, koji mora pokazati da je zbog tih nedostataka materijalno

⁴⁴ Odluka u predmetu *Bagosora*, par. 46.

⁴⁵ Odluka u predmetu *Bagosora*, par. 45.

⁴⁶ Odluka u predmetu *Bagosora*, par. 45.

ugrožena njegova mogućnost da se brani.⁴⁷ U skladu s tim, prije nego što će riješiti o meritumu Zahtjeva, Vijeće prvo mora da ispita da li je on bio podnjet na vrijeme.

(A) Pravodobnost Zahtjeva

20. Zahtjev koji se ovdje rješava podnjet je u veoma kasnoj fazi postupka, tek koji dan prije završnih riječi strana, dakle, prije bi se reklo na osnovu pravila 73 nego pravila 72 Pravilnika. Optuženi u Zahtjevu pominje pitanje pravodobnosti podnošenja, ali samo usputno, u fusnoti, i tvrdi da Zahtjev nije mogao da podnese tokom pretpretresnog postupka zbog toga što su nedostaci koje u njemu navodi postali vidljivi tek nakon izvođenja dokaza tužilaštva tokom pretresnog postupka.⁴⁸ Međutim, s izuzetkom argumenata u vezi s tačkom 1, optuženi ne ukazuje ni na jedan od dokaza niti novih pravno relevantnih činjenica koje je predložilo tužilaštvo zbog kojih Zahtjev nije mogao da podnese u pretpretresnoj fazi postupka i/ili zbog kojih je narušena njegova mogućnost da se brani. Naime, po svemu sudeći, nedostaci u tačkama 2–11 Optužnice koje navodi optuženi nisu povezani ni s jednim od dokaza koje je izvelo tužilaštvo i takvog su karaktera da je optuženi mogao i trebao da ih uoči već tokom pretpretresnog postupka, u vrijeme kada je podnosio prigovore na Optužnicu.⁴⁹

21. Što se tiče tačke 1, optuženi upućuje na određene dokaze tužilaštva za koje tvrdi da su izvedeni iako nisu navedeni kao pravno relevantne činjenice u Optužnici, te da mu je time nanijeta šteta.⁵⁰ Međutim, optuženi ne objašnjava zašto ta pitanja nije pokrenuo ni u trenutku izvođenja dokaza, a niti kasnije, nakon što je tužilaštvo dalo rezime svojih teza u okviru postupka na osnovu pravila 98*bis*.⁵¹ Umjesto toga, optuženi je čekao ne samo do

⁴⁷ V. *supra* par. 18.

⁴⁸ Zahtjev, fusnota 2. Pored toga, optuženi nigdje ne progovara o tome zašto ove prigovore nije uložio bilo u kojem trenutku poslije izvođenja dotičnih dokaza tužilaštva, ili makar tokom izvođenja svojih dokaza odbrane.

⁴⁹ Na primjer, argument optuženog da su tačke 4, 5 i 6 u Optužnici "slijepljene zajedno", što rezultira nedovoljnom jasnoćom i ne daje primjereno obavještenje o optužbama za istrebljivanje iz tačke 4, mogao je da bude pokrenut u pretpretresnom postupku. Pored toga, u vezi s tačkom 3, optuženi samo ponavlja argumente koje je već pokrenuo u u pretpretresnom postupku i koje je vijeće Odlukom već odbacilo. V. Odluka, par. 4, 9, 44.

⁵⁰ V. Zahtjev, par. 7–9.

⁵¹ Iako tačka 1 nije bila u tekstu Optužnice u vrijeme kad je Pretresno vijeće, 28. juna 2012., donijelo svoju odluku na osnovu pravila 98*bis*, kao niti u vremenu do 11. jula 2013., kada je Žalbeno vijeće tačku 1 vratilo u Optužnicu, optuženi je ova pitanja ipak mogao da pokrene odmah poslije toga.

zaključenja dokaznog postupka odbrane, nego i još četiri mjeseca poslije toga, i tek je onda uložio prigovor na tačku 1 Optužnice koji se ovdje rješava.

22. U skladu s tim, na osnovu svih gore iznijetih razloga, Vijeće smatra da Zahtjev i u njemu sadržani prigovori nisu podnijeti na vrijeme, te da optuženi nije predočio razumno objašnjenje za svoj propust da predmetne prigovore uloži ili tokom pretpretresnog postupka ili u vrijeme uvođenja dokaza, odnosno što brže poslije toga. U skladu s tim, sada optuženi mora da iznese teret dokazivanja da su navedeni nedostaci narušili njegovu mogućnost da se brani.

(B) Navodi o nedostacima Optužnice

23. Kako je ispravno napomenulo tužilaštvo, što se tiče tačaka 2–11 Optužnice, optuženi niti ne pokušava da konkretno pokaže na koji su to način navodni nedostaci materijalno narušili njegovu mogućnost da se brani ili mu nanijeli bilo kakvu štetu, iako upravo on mora da iznese teret dokazivanja u vezi s tim. Umjesto toga, za svaki od navedenih prigovora, on samo objašnjava zašto smatra da postoje nedostaci u tekstu Optužnice. Nakon toga šutke prelazi preko cijelog dokaznog postupka odbrane, uključujući i pitanje kako su – ako uopšte jesu – navedeni nedostaci uticali na njegovu odbranu.

24. Međutim, Vijeće napominje da je optuženi izveo obiman dokazni postupak, sa preko 240 svjedoka i više hiljada dokaznih predmeta. Imao je mogućnosti da to učini uprkos tome što sada na svaku pojedinu tačku Optužnice ulaže prigovore na osnovi toga da nije bio obaviješten o optužbama kojima se tereti. Nadalje, kako ilustruje njegov završni pretresni podnesak, optuženi jeste izveo dokaze upravo o pitanjima za koja tvrdi da o njima nije bio obaviješten, što znači da je iznio ciljanu odbranu po relevantnim optužbama.⁵² U skladu s tim, budući da optuženi nije iznio svoj teret dokazivanja u vezi s

⁵² V. npr. Završni pretresni podnesak odbrane, podnjet na povjerljivom osnovu 29. avgusta 2014., par. 1377–1814 (tačke 3, 4, 5, 6 i 8), par. 2772–2784 (tačka 3), par. 2785–2796 (tačka 4), par. 2797–2961 (tačke 5, 6, 7 i 8), par. 2801 (tačka 7), par. 3001–3302 (tačka 2), par. 2402–2448, 3308–3350 (tačka 8, prisilno premještanje u vezi sa Srebrenicom), par. 1904–2395 (tačke 9 i 10), i par. 2725–2726, 3353–3373 (tačka 11).

tačkama Optužnice 2–11, kao i imajući u vidu obimnost dokaznog postupka odbrane koji je optuženi izveo, Vijeće ne smatra da je njegova mogućnost da se brani bila materijalno narušena.

25. U svakom slučaju, s obzirom na sudsku praksu Žalbenog vijeća koje smatra da visoki stepen konkretnosti nije nužan za optužnice u predmetima poput ovoga, s bazom zločina velikih razmjera i dugog trajanja, s optuženim koji je političar visokog ranga i koji se ne tereti kao fizički izvršilac ili na osnovu blizine mnogim od inkriminiranih događaja.⁵³ Ovo Vijeće je mišljenja da Optužnica ne pati od nedostataka i da su navodi u tačkama 2–11 dovoljno konkretni.

26. Što se tiče tačke 1, optuženi tvrdi da je njoj svojstven nedostatak taj da se ne navode pravno relevantne činjenice u vezi s njegovom navodnom namjerom počinjenja genocida. Optuženi zatim ukazuje na ono što on smatra pravno relevantnim činjenicama koje su morale biti navedene u Optužnici, odnosno: (i) iskaz Herberta Okuna o izjavama optuženog da su Srbi bili žrtve genocida u II. svjetskom ratu, a kojima se optuženi navodno služio kako bi svoje sljedbenike podsticao na počinjenje genocida, (ii) iskaz Milana Lesića o genocidnoj namjeri Ratka Mladića, koji je kasnije upotrijebljen kako bi se pokazalo da je optuženi izabrao vojnog zapovjednika koji je imao istu genocidnu namjeru kao on, i (iii) govori i telefonski razgovori u kojima je optuženi navodno iskazivao svoju genocidnu namjeru. On tvrdi i to da, u vrijeme kada su te pravno relevantne činjenice bile iznesene, on nije bio obaviješten da će one biti upotrijebljene za dokazivanje njegove genocidne namjere.⁵⁴

27. Prvo, Vijeće napominje da se u Optužnici, suprotno tome što tvrdi optuženi, njegova *mens rea* u vezi s tačkom 1 navodi dovoljno konkretno, za sve oblike odgovornosti, kao i da se u njoj konkretno navode pravno relevantne činjenice pomoću kojih će se ta *mens rea* dokazivati.⁵⁵ Te pravno relevantne činjenice uključuju navode o širenju propagande među bosanskim Srbima u namjeri da se u njima izazove strah, dio

⁵³ V. Drugostepena presuda u predmetu *Naletilić*, par. 24.

⁵⁴ V. *Zahtjev*, par. 7–9.

⁵⁵ Optužnica, par. 9–10, 14, 30–31.

koje je bila i tvrdnja da im prijete genocid,⁵⁶ te navod da je optuženi učestvovao u osnivanju vojske bosanskih Srba pomoću koje je ostvarivan cilj udruženog zločinačkog poduhvata (koji je uključivao i genocid).⁵⁷ Štaviše, čak i da Optužnica sadrži nedostatke ove vrste, Vijeće napominje da je tužilaštvo već 2009. godine, u svom pretpretresnom podnesku i svojoj uvodnoj riječi, objasnilo na koji će način dokazivati genocidnu namjeru optuženog. Tužilaštvo je to činilo upućujući na govore i razgovore optuženog, na njegovu sklonost da se poziva na II. svjetski rat i tada počinjen genocid nad Srbima, kao i putem dokaza da su drugi inkriminirani učesnici udruženog zločinačkog poduhvata – koje je on izabrao – navodno dijelili tu njegovu genocidnu namjeru.⁵⁸ U skladu s tim, što se tiče tačke 1 navoda o genocidnoj namjeri, Vijeće smatra da Optužnica ne pati od nedostataka i da je optuženi već 2009. bio obaviješten kako o pravno relevantnim činjenicama tako i o dokazima koji će biti korišteni za dokazivanje tih činjenica.

28. Iz svih gorenavedenih razloga, Vijeće je mišljenja da Zahtjev treba da se odbaci.

⁵⁶ Optužnica, par. 14(c).

⁵⁷ Optužnica, par. 14(b).

⁵⁸ Podnesak tužilaštva na osnovu pravila 65ter(E)(i)–(iii), 18. maj 2009., par. 16, 18, 22–23, 27–31. V. takode T. 513–514, 518, 531–532, 557 (27. oktobar 2009.).

IV. Dispozitiv

29. U skladu s tim, Pretresno vijeće, na osnovi člana 18 i 24 Statuta, te pravila 54 Pravilnika, ovim **ODBIJA** Zahtjev.

Sastavljeno na engleskom i francuskom jeziku, pri čemu je mjerodavan tekst na engleskom.

/potpis na originalu/
sudija O-Gon Kwon,
predsjedavajući

Dana 30. septembra 2014.
U Haagu,
Nizozemska

[pečat Međunarodnog suda]